

ATLAS THEATER **Mooie mix onder markant dak**

Het Nederlandse theaterlandschap heeft er een opvallende heuvel bij. In Emmen opende het ATLAS Theater. Coen Jongasma kijkt achter de schermen en noteert enkele primeurs: een hybride portaalzone en een douche bij het laadperron. | TEKST: COEN JONGSMA |

Afgelopen oktober was het nieuwe ATLAS Theater in Emmen dan eindelijk een feit. In de algehele facelift die de gemeente heeft ondergaan is het nieuwe theater haast een kleinigheid. Maar het is óók het lang verwachte sluitstuk van een proces van 40 jaar.

Even terug naar 1976, het jaar waarin Emmen besluit dat het hoog tijd is voor een nieuw theater. Het oude theater De Muzeval, ooit de aula van de plaatselijke scholengemeenschap, heeft dan al vanaf begin jaren 50 dienst gedaan in de Oost-Drentse groeiestad. In 1978 ligt er een programma

De tour door het gebouw toont veel voortschrijdend theatertechnisch inzicht, gematerialiseerd in staal of beton

Toneel van de grote zaal. In het ATLAS Theater werd gekozen voor een hybride portaalzone. Het trekkenveld loopt door tot aan de vaste opening. In trek 1 hangt het rideauvak, in trek 2 en 3 de manteaus. In de vier gekoppelde trekken daarachter hangt een beloopbare brug, bestaande uit zes losse, verrijdbare delen.

FOTO: COEN JONGSMA

van eisen voor een nieuw theater – maar de uitvoering van de plannen laat nog even op zich wachten. Er wordt bijgebouwd en opgeknapt, maar doorbraken blijven uit. Intussen komt een andere Emmense attractie, het Noorder Dierenpark, bedrijfseconomisch in zwaar weer terecht. In 2007 heeft burgemeester Bijl er genoeg van. Geen uitstel meer! Niet lang daarna ligt er een masterplan waarin Dierenpark Emmen en het nieuwe theater worden samengevoegd. Het dierenpark promoveert tot internationaal aantrekkelijk themapark en gaat op commerciële basis functioneren. Nu wordt er meteen ook maar doorgepakt: de weg vóór het dierenpark wordt in een tunnel gelegd en erbovenop verschijnt een groot plein: het nieuwe centrum van de stad. Het theater wordt onderdeel van de toegangspoort naar het nieuwe park, dat verder gaat als WILDLANDS Adventure Zoo Emmen. In oktober 2014 legt burgemeester Bijl de eerste steen. Twee jaar later staat er aan het Raadhuisplein een groot gebouw. WILDLANDS, in koeienletters links. Rechts: ATLAS Theater.

Trekroeden bestickeren

Van buiten valt vooral het ontbreken van een klassieke kap

op. Boven een brede, glazen gevelwand met een enorm HD-scherm, ligt een golvend, heuvelachtig dak. Erop geen pannen of platen, maar levend groen. Een doorgang in het pand vormt de entree naar WILDLANDS. Verder wordt het gebouw grotendeels gevuld door het theater, maar ook de kantoren en kleedkamers van het dierentuinpersoneel zijn erin ondergebracht.

Op deze novemberochtend, een maand na de opening, zijn vier collega's van datzelfde dierentuinpersoneel op het toneel van de grote zaal bezig met het bestickeren van de trekroeden. "Er zijn nog veel dingen die we tussen de programmering door moeten doen", zegt hoofd techniek Koos Maris. "Zo moeten we nog 40 procent van de kleurfilters snijden en nog veel trainingen voor alle nieuwe apparatuur afwerken." Ondanks de drukte laat hij graag het theater zien. Van de orkestheffers in de kelder tot op de rollenzolder, van de kleedkamers tot aan de foyers. Maris weet niet alleen het exacte inwoneraantal van Emmen uit zijn hoofd, maar ook waar elk kabeltje of haakje in het gebouw toe dient.

De tour door het gebouw toont veel voortschrijdend theatertechnisch inzicht, gematerialiseerd in staal of beton. Verder zie je in de uitwerking van de toneeltechniek dat het theater, dat onder commerciële vlag opereert, snel moet kunnen schakelen. 's Middags congres, 's avonds voorstelling, snelle wisselingen en programma's in alle zalen tegelijkertijd. Het theater is geschikt voor alle podiumkunsten van elke schaal, maar het is ook een uitgelezen locatie voor congressen en andere evenementen. Van de foyer naar de zeeleeuwen is het maar een tiental stappen.

Hybride portaalzone

Het rondje gaat via de kleedkamers naar de grote zaal. Onderweg wijst Maris nog op de mogelijkheden van het gecombineerde intercom-, oproep- en afluistersysteem, waardoor elke spraakverbinding met de intercomposten en de bijna tweehonderd speakers in het gebouw tot stand kan worden gebracht. En op het narrowcastsystem, waarmee beelden van elke zaal aan elk scherm zijn toe te wijzen. De grote zaal is een klassieke, hoefijzervormige zaal met twee balkons en 822 rode stoelen. Maris: "We hebben veel inspraak gehad in het ontwerp. Een harde eis was dat het publiek dicht op het toneel zou komen te zitten. Geen zichtlijn mocht van ons langer dan 20 meter zijn. Je moet de mimiek kunnen zien." En dat is gelukt. Vanuit de zaal en vanaf de balkons is het toneel altijd dichtbij. Vanaf het regie-eiland kun je het toneel bijna aanraken. De enige concessie is een extra stalen pijp op de rand van het tweede balkon. "Daar >>

Het nieuwe ATLAS Theater in Emmen en de entree van het vernieuwde dierenpark zitten onder één golvend, groen begroeid dak.

kwamen we niet aan de 1 meter 10-beschermingsnorm”, vertelt Maris. “De rand is te ver weg of te hoog om eroverheen te kijken. Dus vandaar een extra stalen pijp. We hebben hem zo hoog mogelijk gezet, zodat je eronderdoor kunt kijken.”

De orkestbak staat op twee heffers met Spiraliften, rij 1 en 2 op de ene, rij 3 en 4 op de tweede. Beide kunnen ze omhoog tot het niveau van het toneel. “Dan kunnen we met gesloten voordoek nog een podium van bijna 6 meter diep maken. Als er een meerdagse voorstelling gebouwd staat kunnen we overdag toch een congres doen in de zaal.”

Aan de toneelzijde staat de portaalzone de wens om dicht bij het publiek te spelen meestal in de weg. Vlakbij, in theater De Klinker in Winschoten wordt ervaring opgedaan met een open portaalzone. Maris: “We zijn faciliterend, veel gezelschappen willen graag een portaalbrug. In De Muzeval hadden we die niet, dus nu wilden we er wel een. Of liever gezegd: we wilden geen last hebben van remmende voorsprong. Kadreeren moet toch altijd. We willen best vooruitstrevend zijn, maar niet zodanig dat we onszelf ermee in de vingers snijden. Daarom hebben we gekozen voor een hybride variant. We hebben de portaalbrug als het ware uit elkaar getrokken. De losse onderdelen kunnen we apart bewegen of wegnemen.”

Even een bloemstuk uitlichten

Een groepje monteurs is bezig met de speakers in de zaal, Renkus Heinz IC Live, ingebouwd in de vaste lijst, bedoeld voor kleinere voorstellingen en congressen. Voor het stevigere werk hangt er een gevlogen D&B Y8 en Y12 *line array*. “Alleen waren de IC Live-zuilen wat te strak ingebouwd”, vertelt Maris. “Ze hebben *beam steering* en een spreidings-

20 jaar onderhoud

Een slimme zet van de gemeente bij de aanbesteding: de aannemer van het ATLAS Theater wordt geacht gedurende 20 jaar het onderhoud van het theater en de installaties voor zijn rekening te nemen. Koos Maris: “Op dit moment zijn we nog aan het kijken welke onderdelen we op regiebasis onderhouden en welke zaken bij de aannemer liggen. Maar hoe dan ook heeft deze constructie ervoor gezorgd dat er goede keuzes zijn gemaakt voor de materiaalkeuze en de uitvoering van het werk.” Het ATLAS Theater is het eerste theater dat een dergelijke onderhoudsovereenkomst met de bouwer heeft geregeld.

hoek van 120 graden. Dus nu worden het toch opbouwsspeakers.”

Hij vervolgt: “In de grote en de kleine zaal hebben we een nagalm van 1 seconde gevraagd – en ook gekregen. Met een ACS-systeem en enkele tientallen speakers in de zaal en in de lijst kan de akoestiek nog ruim worden aangepast.” De infrastructuur voor kabels van geluid, licht, beeld en data is niet alleen netjes en universeel uitgevoerd, het team heeft er vooral ook op toegezien dat er tussen toneel, regie en de rest van het gebouw schone tie-lines kwamen. Geen netwerken met vertalingen ertussen dus. Voor het licht liggen er wel nodes voor gebruik met Artnet.

Afgezien van de horizonbatterij in de grote zaal, bestaande uit ETC Lustrs met Cyc Lens Tube, is er gekozen voor conventioneel licht. “En we hebben nog twaalf DL7’s van Robe, *moving led spots*”, zegt Maris. “Handig bij congressen en verhuur. De wensen voor het licht zijn dan vooraf vaak weinig specifiek, maar als alles staat, moet er opeens hier een tafeltje worden uitgelicht en daar een bloemstuk. Met vier >>

Hoofd techniek Koos Maris op de rollenzolder. Op 16 meter toneeldiepte hangen er 79 trekken. Met de 3 zijtrekken per kant, synchropoints, kettingtakels en zaaltrekken zijn er in totaal ongeveer 100 assen voor de TNM.

FOTO: COEN JONGSMA

ATLAS Theater in het kort

Ontwerp: Henning Larsen/Van den Berg groep

Advies: theateradvies bv

Bouwer: Dura Vermeer Bouw Hengelo

Hijsinstallatie: STE Trekwerk BV

Leverancier licht: Controllux

Leverancier geluid en intercom: Ampco Flashlight BV

Algemeen directeur: Frankwin van Beers

Directeur theater: Jan Geert Vierkant

Hoofd techniek: Koos Maris

DL7's op een rij kun je een totaalje tegen maken, je kunt er mee snijden en kleuren, en ze maken bijna geen geluid."

Goed geïsoleerde Chippendales

Voor veel gezelschappen is het een eind rijden naar Emmen. Maar een theater met betere voorzieningen voor chauffeurs vind je haast nergens. "Hier zijn we wel trots op", vertelt Maris. "We sturen chauffeurs van tevoren een code waarmee ze desnoods midden in de nacht het stalen rollhek kunnen openen. Daarna kunnen ze de laad- en losruimte inrijden en aandokken, want die hele ruimte staat los van het alarm. Er is een wc, een douche, wifi en verwarming, dus de standkachel hoeft niet aan. Ook handig hieraan: chauffeurs hoeven de tachograaf niet aan te spreken om 's ochtends 20 meter achteruit te rijden van de parkeerplek naar het laadperron." Vanaf de expeditiezone ben je zo in de kleine zaal. Die is, als zoveel nieuwe zalen, een modelletje toneelschuur, met als typische kenmerken een brede omloop op hoogte, een omloop met meerdere deuren op de begane grond en lichtbruggen met trekken ertussen. Uitergest met dezelfde technische

infrastructuur als de rest van het gebouw, inclusief het ACS-systeem voor variabele akoestiek.

Belangrijk is ook de geluidsisolatie. In de ene zaal kan een popband spelen, terwijl in de andere zaal een toneelvoorstelling is: "Vorige week speelde het Nationale Toneel in de kleine zaal, terwijl in de grote zaal 700 vrouwen los gingen bij *Thunder from down under*, een Australische Chippendale-act. Toen wist ik zeker dat de akoestische ontkoppeling tussen de grote en de kleine zaal goed was."

Twee trailers in een handomdraai

De tribune van de kleine zaal is volautomatisch inschuifbaar, alleen de zijhekken moeten handmatig worden omgeklapt. "Precies 6 minuten werk voor één persoon," zegt Maris. "En het uitrollen begint onderaan, dus je kunt ook een halve tribune gebruiken."

Onder de balletvloer zijn nog twee interessante gadgets verborgen. Twee vloerheffers die in 3 minuten een verhoogd podium van meer dan 14 meter breed 8,50 meter diep in de zaal zetten. Achteraan is nog een meter overgehouden tot de muur, zodat je er tijdens een festival via een rampje nog op en af kunt met kisten. Onder de tribune is ook de regieput al ingebouwd. Het podium is afgerokt op 1 meter 20, maar de heffer kan tot 3 meter boven de vloer komen. Niet omdat het podium op die hoogte moet kunnen uitkomen, maar om ruimte te creëren onder de vloer. Maris: "We willen in minder dan drie kwartier ombouwen van congres naar voorstellingsmodus, dus de opslagruimte moet zo dicht mogelijk bij de zaal zijn. De ondervloer ligt op 3 meter diepte, de ruimte onder de heffer is zo ook beschikbaar als opslagruimte voor het congresmeubilair. Twee complete trailers aan bergruimte, met één druk op de knop van de kelder naar de vloer." De aanloop naar het ATLAS Theater mag dan lang en stroperig zijn geweest, er staat nu een snel en wendbaar theater aan het nieuwe plein. <<